

SZAKIRODALOM.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtárának és térképgyűjteményének címjegyzéke.
A kereskedelemügyi magyar kir. miniszter rendeletéből szerkeszti és kiadja a magyar királyi központi statisztikai hivatal. — Budapest, 1898. 4-r. XIV + 2 + 1198 l.

Ennek a katalogusnak megjelenése egy új fővárosi nyilvános könyvtárról ad hirt, mely most már alkalmas helyiségben, kellő felszereléssel és a szükséges személyzettel ellátva a nagy közönségnek rendelkezésére áll. *Jekelfalussy József*, a m. kir. közp. statisztikai hivatal igazgatója a könyvhöz írt előszóban tömören ismerteti főbb vonásaiban a könyvtár megalakulásának történetét. Megemlítve, hogy a statisztikai hivatal eredményes működésének mennyire fontos segédeszköze a jól felszerelt szakkönyvtár, a hivatalnak ujonnan emelt palotájára tér rá, melynek telkét a főváros csak is ama föltétel alatt engedte át »majdnem ajándékszamba menő kedvezményes áron« a kereskedelmi miniszternek, »ha a statisztikai hivatal a nagyközönségnek is szabad használatára álló nyilvános könyvtárt fog fenntartani, illetőleg eddigi szorosan hivatalos jellegű könyvtárát a közhasználatnak megnyitja«. A könyvtár nyilvános jellegét a főváros a telekátruházásnál kikötött feltétel gyanánt telekkönyvileg is biztosította. Ugyancsak a nyilvános jelleg biztositékaül szolgál a m. kir. központi statisztikai hivatalról szóló 1897. XXXV. t.-cikk 4. §-a, mely kimondja, hogy a statisztikai hivatal a törvényben körülírt feladatainak megoldására »nyilvános könyvtárt és térképgyűjteményt tart fenn«. »Ugyane törvény — olvassuk tovább az előszóban — még egy más tekintetben is korszakalkotó a statisztikai hivatal könyvtárának fejlődésére nézve, azon nagy fontosságú rendelkezése folytán, melynél fogva ezentul a nyomtatók, illetőleg kiadók a nyomdatermékekből statisztikai czélokra egy példányt a m. kir. központi statisztikai hivatalnak beszolgáltatni tartoznak. A nyomdatermékek köteles példányainak

a statisztikai hivatal részére való biztosítása által a statisztikai hivatal könyvtára egyszerre legnagyobb országos könyvtáraink, a Magyar. Nemzeti Múzeum és a Magyar. Tud. Akadémia könyvtára mellé sorakozott, sőt azon körülménynél fogva, hogy a múzeum és akadémia részére a nyomdatermékek köteles példányai csak az anyaországból vannak biztosítva, holott a statisztikai hivatal részére a törvény a köteles példányokat a magyar korona országainak egész területéről, tehát Horvát-Szlavonországból is betervezni rendeli, a statisztikai hivatal könyvtára az említett nagy könyvtárakkal szemben is bizonyos külön jelentőséget nyert, amely közjogi viszonyaink között politikai szempontból is említést érdemel. «

Az előszó hangsúlyozza ezután a könyvtár jelentőségét a statisztikai szaktudomány és az ezzel rokonságban álló tudomány-szakok szempontjából. Ebben az irányban való gazdagsága a könyvtárt különösen a publicisztikai tanulmányokkal foglalkozókra nézve szinte megbecsülhetetlenné teszi.

Ezt a gazdag anyagot törekszik mentől használhatóbbá tenni a kereskedelmi miniszter 8339/1897 eln. sz. alatt kiadott rendeletével, mely a könyvtári szabályzat és az új katalogus iránt intézkedik. A régi szabályzat gyökeres átdolgozását szükségessé tették a nyilvános jelleggel előállott új igények és szempontok, a könyvtár 14 év előtt készült első katalogusa pedig teljesen értéktelenné vált a használat szempontjából már csak azért is, mert kibocsátása óta, tehát 14 év alatt, a könyvtár- és térképgyűjtemény 17,239 darabról 74,840 darabra emelkedett. A most kibocsátott katalogus egyszerű és könnyen áttekinthető módszere igen szerencsésnek mondható. A tartalom tájékoztat a könyvtárban képviselt tudományszakokról XIV főszak s a szükséghez képest több-kevesebb alszak megjelölésével. Az egyes csoportokon belül a könyvek alfabetikus rendben vannak felsorolva igen gondos bibliografiai adatok kíséretében. A főszakok ezek: I. Statisztika. II. Földrajz. III. Népeesség. IV. Közművelődés. V. Sociologia. VI. Jogtudomány. Politika. Törvényhozás. Törvények és rendeletek. Közigazgatás. VII. Közgazdaság és pénzügy. VIII. Természettudományok. IX. Történelem. X. Egyéb tudományszakok. XI. Encziklopedikus művek. XII. Folyóiratok, hirlapok. XIII. Térképek. XIV. Kéziratok. Ezek közül alszakokban leggazdagabb az I., a melynél a szokásos földrajzi osztályozás van keresztül vive világrészek és ezeken belül országok szerint. A közművelődési szak is igen részletesen van csoportosítva, pl. az iskolai értesítők 19 iskolanem szerint.

A könyvtár berendezéséről és ügymenetéről majd személyes tapasztalataink alapján fogunk nyilatkozni. Előreláthatóan igen kedvezően, mert a szóban forgó katalogus elején közölt könyvtári szabályzat nagyon helyes érzékről és a könyvtári szempontok

igen czélszerű érvényítéséről tanuskodik. Egyszerű, áttekinthető intézkedéseket tartalmaz a könyvtári anyag feldolgozásáról s az olvasó közönség igényeinek kielégítéséről s igazán helyes mértékkel vannak megszabva a kikölcsonzés határai is. Feltétlen elismeréssel kell megemlékeznünk a 11. §-ról, mely szerint »A könyvtárnok folytonos összeköttetésben áll a budapesti nyilvános könyvtárakkal, könyvkereskedőkkel, ódondászokkal, hogy arra nézve javaslatot tehessen, hogy mely könyvek volnának beszerezhetők, vagy ha a hivatalnak valamely műre csak rövid használatra volna szüksége, a nyilvános könyvtárakat vehesse igénybe.« Az olvasó-teremben a tinta használata el van tiltva itt is, mint mindenik fővárosi nyilvános könyvtárban. Erre nézve azonban nem hallgathatjuk el, hogy igen nevezetes külföldi könyvtárakban pl. a British Museumban vagy a párisi nemzeti könyvtárban már rég letettek a közönség kényelmének erről a korlátozásáról. Sokszor a tinta használatának eltiltása a munka megkettőzését jelenti. Épen azért nálunk is meg kellene találni a módját, hogy kellő óvintézkedések mellett a szabad munkálkodásnak s az idő mentül eredményesebb fölhasználásának ez az akadályja is elháríttassék.

A kereskedelemügyi miniszter által kiadott szabályzat végül arról is gondoskodik, hogy a könyvtári gyarodás évenként külön készitendő katalogusba foglalassék s ezek alapján tiz évenként teljesen új katalogus szerkesztessék. Szóval a legkörültekintőbb gondoskodás mellett kezdi meg kulturális pályafutását a főváros legujabb nyilvános könyvtára.

E. L.

Paul Bergmans. *L'imprimeur Jean Brito et les origines de l'imprimerie en Belgique, d'après le livre récent de M. Gilliodts-Van Severen.* — Gand, 1898. 8-rét.

A szakkritikai nyomozások mind inkább és inkább kétségtelemné teszik, hogy *Gilliodts-Van Severen* brüggei levéltárnok egy kissé messze ment, mikor jelzett könyvében a könyvnyomtatás föltalálásának dicsőségét egész határozottsággal *Brito János* brüggei polgárnak ítélte oda. Szó sincs róla: a flamand kultúra multjának fénye új sugárral gazdagodott volna, ha sikerül állítását elfogadhatóvá tenni. Azonban épen belga tudósok azok, a kik kénytelenek ráolvasni, hogy kutatásai közben a kelleténél tovább ment s ha vaskos kötete tartalmaz is igen becses új adatokat a belgiumi könyvnyomtatás történetére vonatkozólag, föállítása az eddigi eredmények alapján még nem fogadható el. Egyébként nekik a legkönnyebb ezt a kritikai műveletet végrehajtani. Ők ismerik legjobban a belgiumi levéltári anyagot s mindenek fölött a kérdés legelső sorban őket érdekelheti, habár ennek általános érdekét sem lehet tagadni.